GUIES INSIGHT

EN CATALÀ

EXPLORA BERLÍN

LES **MILLORS** RUTES PER LA CIUTAT

Amb la col·laboració del Departament
de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Primera edició: març del 2018

© de l'edició original en anglès:
APA Publications, 2016

© 9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Traducció: Aina Olivé Busquets

Impressió: Anfigraf

ISBN: 978-84-9034-694-5

DL T 104-2018

GUIES INSIGHT

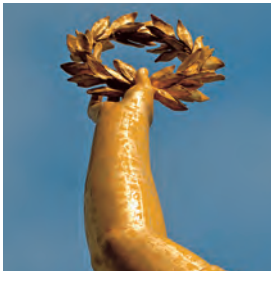
EXPLORA BERLÍN

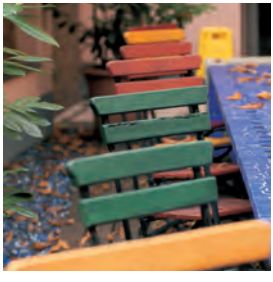

Cossetània EDICIONS

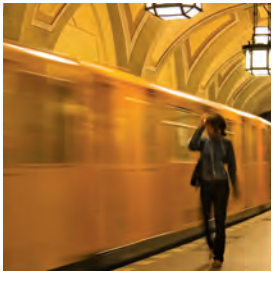

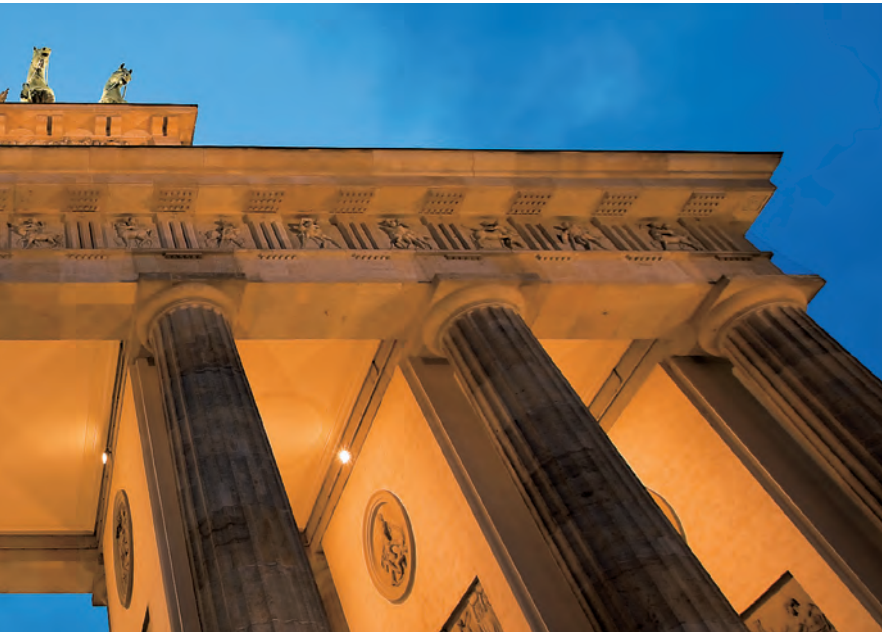

ÍNDEX

Introducció

Rutes recomanades per a… 6
Explorant Berlín 10
Per menjar i beure 16
De compres 20
Entreteniment 22
Dates clau de la història 26

Les millors rutes

1. Berlín essencial en autobús 30
2. Charlottenburg 34
3. Tiergarten 40
4. Potsdamer Platz i el Kulturforum 46
5. Al voltant de la Porta de Brandenburg 52
6. D'Unter den Linden a Alexanderplatz 56
7. L'Illa dels Museus 62
8. Scheunenviertel 66
9. Friedrichstrasse i Gendarmenmarkt 70
10. Checkpoint Charlie 76
11. Kreuzberg 80
12. Prenzlauer Berg 86
13. Friedrichshain 90
14. Potsdam 92

Guia pràctica

Allotjament 98
Restaurants 104
Vida nocturna 112
A–Z 118
Vocabulari 132

FANS DE L'ARQUITECTURA

Exploreu el Sony Center i altres edificis de vidre i acer al voltant de Potsdamer Platz (ruta 4) i gaudiu dels fantàstics edificis històrics que hi ha al llarg de l'avinguda Unter den Linden (ruta 6) o a Gernarmenmarkt (ruta 9).

RUTES RECOMANADES PER A...

AFICIONATS A L'ART I ELS MUSEUS

Les millors rutes d'art són a l'Illa dels Museus, que està protegida per la Unesco i acull cinc museus importants d'àmbit internacional (ruta 7). Passeu una tarda a les galeries d'art del voltant del Kulturforum, al districte de Tiergarten (ruta 4).

AMANTS DE LA FESTA

Passeu una nit ben llarga a l'animat Scheunenviertel (ruta 8), al Mitte, ple de pubs, bars i sales de festes, abans de dirigir-vos cap al Kreuzberg, més alternatiu (ruta 11), o al proper Friedrichshain (ruta 13).

LA GUERRA FREDA I LES CONNEXIONS DEL MUR

Endinseu-vos a la història de la Guerra Freda a Checkpoint Charlie i a l'adjacent museu del Mur de Berlín (ruta 10). Lluny de les aglomeracions de turistes, resseguiu el Mur per tornar a l'East Side Gallery (ruta 13).

ENAMORATS DE LA CUINA

Es poden trobar restaurants magnífics al llarg de la ciutat, però n'hi ha una gran selecció concentrada a la zona de Scheunenviertel (ruta 8) o al bohemi Prenzlauer Berg (ruta 12).

PALAUS PRUSSIANS

Feu una pausa per visitar el palau de Frederic el Gran i el parc de Sanssouci a Potsdam (ruta 14). És una excursió senzilla d'un dia (s'hi pot accedir en transport públic) des del centre de Berlín.

COMPRAR

Passegeu per la Ku'damm a Charlottenburg i feu una visita al centre comercial més gran del continent, el KaDeWe (ruta 2). Dirigiu-vos al Berlín Oriental i inspeccioneu les *boutiques* de luxe de Friedrichstadtpassagen (ruta 9).

COMMEMORAR LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

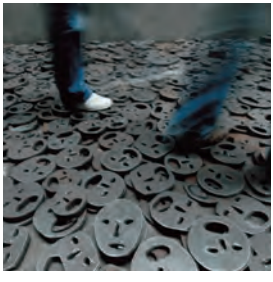
Exploreu la zona del voltant de la Porta de Brandenburg i Wilhemstrasse, on abans hi havia el Führerbunker de Hitler (ruta 5). Reflexioneu sobre la guerra al Memorial de l'Holocaust, o al Gedenkstätte Deutscher Widerstand (ruta 4), igual de commovedor.

DD 697

INTRODUCCIÓ

Una introducció a la geografia, els costums i la cultura de Berlín, a més d'un rerefons detallat sobre cuina, història i el millor que podeu fer quan hi sigueu.

Explorant Berlín	**10**
Per menjar i beure	**16**
De compres	**20**
Entreteniment	**22**
Dates clau de la història	**26**

EXPLORANT BERLÍN

Berlín representa les victòries i les tragèdies de la història d'Europa millor que cap altra ciutat del continent. A més, és una ciutat que reconeix públicament el seu passat —bo i dolent— a través de museus, monuments i edificis històrics.

Berlín està situat a l'est d'Alemanya, a uns 80 km de la frontera amb Polònia i a uns 150 km de la costa bàltica. Es troba en una plana típica del nord d'Europa (la muntanya més alta de Berlín, la Grosser Müggelberg, té 115 m d'altitud tan sols), en un terreny sec, no gaire fèrtil i amb només uns quants rius. Berlín està ubicat a la confluència de dos d'aquests rius, l'Spree i el Havel.

La ciutat-estat de Berlín —un dels 16 estats d'Alemanya— és realment extensa, ja que té una superfície total de 892 km². De nord a sud fa 38 km de llargada i d'est a oest, 45 km d'amplada. L'estat està format per 12 districtes, els límits dels quals generalment van lligats a l'evolució històrica de la regió. Malgrat l'extensió, és fàcil desplaçar-se per Berlín, gràcies a una moderna xarxa d'autopistes i a un extens sistema de transport públic.

ELS DISTRICTES DE LA CIUTAT

Els visitants de Berlín que coneixien la ciutat fa 25 anys es farien creus dels canvis de personalitat dels diferents *bezirke* (districtes). El centre de la ciutat és Mitte, on es troben les principals institucions culturals. El districte de Tiergarten, que comparteix nom amb un frondós parc, queda a l'oest de Mitte i arriba fins a Charlottenburg, un districte luxós, tot i que no tan notable des de la caiguda del Mur. Al sud del centre hi ha Kreuzberg, amb molts dels llocs emblemàtics més moderns i uns barris llegendaris per la cultura juvenil alternativa i la nombrosa població turca. Schöneberg, més aburgesat i amb una major escena cultural, queda just a l'oest. I el districte de Prenzlauer Berg, al nord, ha deixat de ser un districte pobre i s'ha convertit en un focus de moda, amb *boutiques* elegants i cada vegada més cafeteries.

La ciutat té un símbol idoni per a cada emoció que evoca el nom Berlín. El luxós palau de Charlottenburg i els monuments d'Unter den Linden reten homenatge a l'esplendorós passat prussià d'Alemanya, mentre que la Porta de Brandenburg proclama la reunificació de la ciutat. El Reichstag recorda el retorn de l'Alemanya unificada a la democràcia parlamentària; el gegantí Estadi Olímpic, en canvi, remet a la grandiositat de la dictadura de Hitler. El caos i la destrucció que van provocar els nazis segueixen expressa-

Berlín, la metròpoli més verda d'Europa

ment vigents a l'Església Memorial del Kàiser Guillem, i incomptables monuments, petits i grans, representen les atrocitats de l'Holocaust.

EST I OEST

Quan Berlín fou dividida, al final de la Segona Guerra Mundial, es va considerar oportú lliurar moltes de les zones treballadores al sector soviètic, compromès amb l'experiment del comunisme, mentre que el Berlín Occidental tenia com a centre el barri de Charlottenburg, essencialment burgès. Després de la destrucció total de la guerra, el sector oriental va experimentar una accelerada reconstrucció tot seguint l'estil socialista, molt pobre, mentre que la part occidental es regenerà amb edificis simples Wirtschaftswunder.

Durant la reunificació es van barrejar dos grups de persones que estaven psicològicament acostumades a sistemes econòmics i socials diferents, i això va fer aparèixer problemes imprevistos. Mentre desenes de milers d'alemanys de la part oriental s'establien a la part occidental i el govern de Bonn els facilitava diners per adaptar-se, subsidis per a l'habitatge i cursos de reinserció laboral, la càrrega financera de la reunificació començava a preocupar els alemanys occidentals, i una petita minoria de berlinesos insatisfets del sector occidental fins i tot van començar a desitjar que el Mur no hagués caigut mai.

Ostalgie

Tal com il·lustra la pel·lícula *Good bye, Lenin!* (2003), hi ha alemanys de l'Est per a qui la reunificació va esdevenir un xoc massa gran. D'altres han acceptat la desaparició de la RDA, però conserven una certa nostàlgia (d'aquí el terme "Ostalgie") per l'antiga certesa de feina per a tota la vida, cases de vacances dels sindicats de treballadors i llars d'infants a l'empresa. També recorden amb afecte els productes bàsics de la RDA, com el menjar o objectes domèstics, i alguns *ostprodukte* ('productes de l'Est') formen part de la moda retro. El Trabant gaudeix d'una nova vida d'èxit, amb cotxes restaurats que fan un Trabisafari als turistes pel Berlín Oriental. S'han obert museus a tot el país (a Berlín no n'hi ha cap) plens d'objectes quotidians de les dècades de 1970 i 1980 que els alemanys orientals recorden amb estima, i les botigues de records i els mercats d'antiquaris venen quincalles d'estil retro de la RDA.

Ara bé, molts alemanys orientals que van viure el terror de la Stasi (policia secreta de l'Alemanya de l'Est) tenen poc temps per a la nostàlgia selectiva. Els dies de la Guerra Freda també han generat una indústria turística, amb turistes fent-se fotografies als trossos aïllats del Mur que antany dividí les dues ciutats de manera infame. Més d'un quart de segle després de la caiguda del Mur, el nombre d'alemanys que recorden els dies de la ciutat dividida va disminuint ràpidament.

El Trabant, un model estimat pels "Ostalgists"

Per a molts habitants del Berlín Oriental la unió amb l'Occidental també va quedar lluny de ser perfecta. L'impacte sobtat del sistema econòmic de lliure mercat occidental va ser desastrós en alguns casos, ja que molts van perdre antics privilegis, com els lloguers controlats i la feina assegurada (vegeu el quadre "Ostalgie").

Quan les dues meitats de la ciutat es van tornar a unir, les infraestructures van seguir separades durant uns anys i no s'han acabat d'integrar del tot fins fa ben poc. El transport i les xarxes d'electricitat, gas, aigua i telèfon havien quedat força endarrerides al Berlín Oriental, i posar-ho tot al dia ha costat molts diners.

RENOVACIÓ CULTURAL

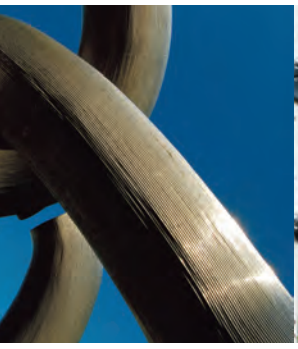
El que no es pot negar, malgrat tot, és que la caiguda del Mur i la integració de les dues ciutats independents han originat una cultura rica i diversa. Amb tres òperes, tres grans orquestres simfòniques i dues galeries nacionals d'art, no hi ha cap mena de dubte que l'estatus de Berlín és el de capital artística de l'Alemanya unificada.

Des de principis dels anys noranta s'ha ampliat el Kulturforum, al districte de Tiergarten, s'està restaurant la magnífica Illa dels Museus del mig del riu Spree i han obert portes museus importants com el Jüdisches Museum. El Schaubühne, al Berlín Occidental, juntament amb el Berliner Ensemble, el Volksbühne i el Deutsches Theater, a l'Oriental, és avui un dels nuclis de teatre més grans del món, que promou tant la tradició clàssica com les últimes innovacions. Amb l'emblemàtic Festival de Cinema de Berlín (Berlinale), el cinema alemany està recuperant l'emoció del seu gran període creatiu, la dècada de 1920, una època que es commemora el Filmmuseum Berlin (vegeu la pàg. 47).

A principis del segle XXI, el creixement al voltant de Potsdamer Platz, que durant més de cinc anys va ser l'espai en obres més gran d'Europa, va marcar l'inici d'un llarg procés de grans canvis arquitectònics a la ciutat, que encara no ha acabat. Amb una Potsdamer Platz completament nova i un Friedrichstrasse totalment restaurat, aquesta zona de Mitte, el centre històric, s'ha convertit en un espai de luxe. El 2012 la ciutat va començar a fixar-se en l'antic Berlín Occidental, i s'han iniciat grans projectes de desenvolupament a tota la zona del voltant de l'estació de Zoologischer Garten i a la Kurfürstendamm, que ha recuperat el seu estatus de centre comercial de Berlín. Als berlinesos, però, no els ha sorprès mai gaire tot el que passa al seu voltant, i han assimilat en el seu dia a dia els esdeveniments històrics més grans i notables amb un realisme entranyable.

CLIMA

Els visitants asseguren freqüentment que el clima de Berlín, que acostuma

L'escultura Berlín

Cartell de carrer d'estil gòtic a Maaßenstraße

a ser suau, supera la seva reputació. Tot i que les temperatures al nord-est d'Alemanya acostumen a ser més baixes que a l'oest del país, de vegades la primavera és sorprenentment càlida, i a l'estiu la ciutat floreix. La zona metropolitana edificada també té un microclima propi, ja que els edificis retenen la calor, i les temperatures poden arribar a ser 4° C més altes a la ciutat que a les zones rurals properes.

A l'estiu, les temperatures acostumen a arribar als 22-25° C i rarament baixen dels 12° C. Els hiverns són freds, amb temperatures entre els –2° C i els 4° C. La mitjana anual de precipitacions ronda els 571 mm i pot nevar, normalment de manera moderada, entre els mesos de desembre i març.

POBLACIÓ

Berlín és, amb diferència, el nucli urbà més gran d'Alemanya. Només la ciutat ja té una població d'uns 3,5 milions d'habitants, mentre que l'àrea metropolitana de Berlín-Brandenburg arriba fins als 4,4 milions, aproximadament.

Esperit jove

Més enllà del turisme, el més fascinant de Berlín són els seus habitants.

NO MARXEU DE BERLÍN SENSE...

Veure el Mur de Berlín. Encara queden restes del Mur de Berlín; el tros més llarg que roman intacte és l'East Side Gallery, pintat per artistes. Vegeu la pàg. 91.

Comprar a KaDeWe. Gaudiu d'una mica de teràpia de compres al centre comercial més gran d'Europa i a la seva zona de menjar inimitable. Vegeu la pàg. 36.

Visitar l'Illa dels Museus. Els amants de la cultura no es poden perdre l'illa protegida per la Unesco, amb algun dels millors museus d'Alemanya. Vegeu la pàg. 62.

Passar per la Porta de Brandengurg. Meravelleu-vos en aquest arc de triomf neoclàssic del segle XVIII, un símbol icònic de Berlín i d'Alemanya. Vegeu la pàg. 52.

Passar pel Reichstag. Des del punt de vista privilegiat de la impressionant cúpula de vidre de Norman Foster podeu observar l'activitat del parlament alemany. Vegeu la pàg. 44.

Fer una visita al Checkpoint Charlie. Feu-vos una idea del que va ser la Guerra Freda en aquest famós punt de creuament entre l'Est i l'Oest. Vegeu la pàg. 76.

Fer un viatge en vaixell. Els vaixells de turistes naveguen pel riu Spree mentre us relaxeu a la coberta. Vegeu la pàg. 124.

Fer fúting per Tiergarten. Correu al matí pel parc més gran de Berlín, el Tiergarten, una vasta extensió de vegetació al bell mig de la ciutat. Vegeu la pàg. 40.

Vistes des de la torre de televisió. Contempleu Berlín des del capdamunt de l'edifici més alt d'Alemanya. Vegeu la pàg. 61.

Sortir de marxa. Kreuzberg és el millor lloc per a una nit hedonista pels carrers de Berlín. Vegeu la pàg. 80.

L'Alte Nationalgalerie de nit

Al llarg de la turbulenta història de la ciutat, l'individualisme, el coratge i l'enginy dels berlinesos han fet que siguin admirats a tot el món. Una idea preconcebuda dels alemanys en general, però especialment dels prussians, és que són persones fredes i sense sentiments. Això, però, s'esfuma ràpidament amb el caliu i el bon humor que exhibeixen molts dels seus ciutadants.

Històricament, la ciutat sempre ha atret immigrants. Els hugonots francesos van arribar al segle XVII, durant el segle XIX fou el torn dels jueus, i en la dècada de 1960 hi va haver una entrada important de Gastarbeiter (treballadors estrangers) turcs i italians. La ciutat segueix sent cosmopolita fins i tot ara, amb un 14% de la població (gairebé mig milió de persones) d'origen estranger. D'aquests, la major part són turcs, unes 120.000 persones, la qual cosa la converteix en la comunitat turca més gran fora de Turquia. Totes les comunitats aporten color i atmosfera a la vida social i gastronòmica de la ciutat.

En els últims anys, tant el sector oriental com l'occidental han tingut poblacions més envellides que la mitjana de la majoria de ciutats de dimensions similars. No obstant això, la tendència s'ha invertit considerablement des de la caiguda del Mur. L'ambient alternatiu del Berlín més jove ha guanyat impuls i ha revitalitzat la reputació que tenia la ciutat a la dècada de 1920, quan es considerava que tenia una creativitat oberta, viva i desenfrenada.

Aquesta metròpoli, viva i en expansió, atrau 11 milions de turistes l'any que no poden evitar sentir una barreja de privilegi i fascinació quan veuen una ciutat tan interessant i canviant.

Dialecte local

Els berlinesos autèntics parlen un dialecte accelerat que sona encara més punyent i aspre que l'alemany habitual. Moltes vegades, el so "ch" es converteix en "ck", com "Icke" ('jo') en comptes de l'equivalent "Ich" en l'alt alemany. "Auf" ('a') sona més aviat com "af", i "Ein" es converteix en "in", per exemple. Es coneix com a Berliner Schnauze ('morro berlinès') i s'associa a l'humor i a una actitud directa.

ECONOMIA

Econòmicament, la ciutat de Berlín gairebé sempre ha estat en fallida. Durant el període de divisió de la ciutat en dos sectors, els governs de cada zona proporcionaven subsidis molt generosos per potenciar les seves bases polítiques, però des de la reunificació els subsidis s'han reduït.

Tot i el desenvolupament del sector cultural, el turisme, el sector dels serveis i les tecnologies, la indústria i el comerç de la zona no són suficients per compensar el dèficit. Per raons històriques, les millors empreses internacionals s'han establert a altres llocs (com Munic o Frankfurt), igual que la important indústria d'assegurances i bancà-

Metro de Berlín

ria alemanyes. Per això, la broma d'un alcalde de Berlín, que va dir que la ciutat era "pobre però sexi", segueix sent una trista realitat, i no hi ha manera de reduir l'elevada taxa d'atur.

ESPAIS VERDS

A pesar del formigó, el ferro i el vidre, Berlín és la metròpoli més verda d'Europa: gairebé el 40% de la superfície de la ciutat són llacs, rius, parcs i boscos. A més del Tiergarten i del riu Spree, al centre de la ciutat, als barris dels afores del sud-oest hi ha el bosc de Grunewald, el riu Havel i el llac Wannsee, mentre que al nord hi ha el bosc i el llac de Tegel. Hi ha moltes petites urbanitzacions amb comunitats agrícoles pròsperes, com Lübars, dins dels límits de la ciutat. Cal afegir-hi també el llac Müggelsee i els boscos i parcs que envolten Treptow i Köpenick, a l'est de la ciutat.

Hi ha més excursions agradables més enllà de la ciutat. Potsdam, a l'altre costat del pont de Glienicke, queda prou a prop per visitar l'impressionant palau Sanssouci de Frederic el Gran, amb grans jardins, o per passejar pels boscos i parcs de Charlottenhof, Petzow i Werder, al costat. També es pot navegar en barca pel llac Templiner, o, fins i tot, fer una visita religiosa al monestir de Lehnin, a prop de Brandenburg.

CONSELLS PRINCIPALS PER EXPLORAR BERLÍN

Turisme gairebé gratuït. Les línies 100 i 200 d'autobús són la manera més barata de veure els punts clau de Berlín —el bitllet senzill d'autobús costa només 2,80 € per als adults i és vàlid durant dues hores. Durant aquest temps podeu pujar i baixar de l'autobús les vegades que vulgueu, sempre que sigui en la mateixa direcció.

Vistes des del tren. Una bona manera de fer-vos una idea inicial de Berlín és agafar l'S-Bahn al centre de la ciutat, de Zoologischer Garten a Alexanderplatz. Des de les vies elevades veureu els principals edificis i monuments, fins i tot del Reichstag.

Entrades dels museus. Les col·leccions de l'Illa dels Museus formen part del sistema de museus estatals de Berlín, que podeu visitar comprant una entrada conjunta de 29 € vàlida durant tres dies en 50 museus de dins i fora de Berlín. Cada dijous, els museus obren fins a les 20 h.

Reserveu amb antelació. Us recomanem que reserveu les entrades per internet si voleu visitar la cúpula del Reichstag, el Neues Museum i el Pergamonmuseum.

Entrada gratuïta. Consulteu les pàgines web i els programes dels museus per saber quan es poden visitar gratuïtament.

Apreneu l'idioma. Algunes frases en alemany ajuden molt a trencar el gel entre turistes i residents. Alemanya és un país molt formal i a les botigues i taquilles s'espera que tothom digui "Guten Tag" ('bon dia') i "Auf Wiedersehen" ('adeu'). Trobareu una llista de paraules i expressions del dia a dia a la pàg. 132.